



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XV. Omnis actus in individuo bonus, ad debitumque finem ultimum
relatus, meritorius est, soltem de congru: nullus steriliter bonus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

suam specificam, quam secundum circumstantiam individuam debiti finis ultimi. Dari namque actus indeliberatos, in individuo indifferentes, nemo est qui negat.

105 Objicies 4^o. Assertio nostra conscientias gravat, scrupulisque, imò peccatis innumerabilibus exponit; utpote secundum quam licitum non est pulchrum spectare campum, fragrantem rosam odorare, ob solam naturæ commoditatem, vel delectationem, ignem accedere, &c.

111 Respondeo negando antecedens. Neque enim assertio nostra conscientias gravat, sed levat, tradendo modum, ex amore debiti finis, suavius operandi, innumerabiliumque peccatorum omissionis sarcinam deponendi, quæ ab iis incuruntur, qui debitum in actionibus suis finem prætermittunt. De quibus S. Thomas intelligit verba ista Job 22. *Propter malitias tuas, & infinitas iniquitates tuas.* Intelligit (inquam) de peccatis omissionis, quæ infinita esse dicit, longèque plura, quam peccata commissionis.

106 Neque assertio nostra illicitum dicit, pulchrum spectare campum, vel fragrantem odorare rosam, nec omnes vitæ commoditates rejicit, & delectationes; sed docet eas ad finem debitum referendas; nec iis vetat uti, sed frui, dum docet eas assumi debere ut medium, non ut finem.

107 Per consequens assertio nostra horrida non est; sed ordinata, casta, & homine digna, dum eum dicere vult cum Philosopho Morali epist. 65. *Major sum, & ad majora natus, quam ut mancipium sim corporis mei.* Contraria verò assertio permittit inordinationem homine indignam, dum contra rationis ordinem, voluntatem, potentiarum reginam, iis potentiis permittit ancillari, quibus debet principari. Quod profectò facit, dum ipsi permittit agere propter delectationem sensibilem præcisè; atque adeò propter finem proprium facultatis inferioris. Hoc ipso namque permittit, ut major serviat minori, ratio concupiscentiæ obsequatur. Illa quippe potentia alteri servit, & subordinatur, quæ suum actum non exercet, nisi propter finem alterius, ut videre est in arte dolandi lapides, quæ idèò deservit ædificatoriæ, quia lapides non dolantur nisi ad finem ædificandi. Facultas proinde rationalis servit & subordinatur facultati animali, dum actus ipsius non fiunt nisi ob sensibilem delectationem, vel commoditatem, quæ est finis proprius facultatis animalis. Quod proinde illicitum merito Ecclesia declaravit per Decretum Innocentii XI. quo damnata est propositio octava & nona inter 65. Nec tamen idèò scrupulis & innumerabilibus peccatis conscientias exposuit.

108 Itaque ratio, seu facultas rationalis advigilare debet, ne voluptas sensibilis præcurrat; cum subsequi debeat: & ne assumatur ut finis, sed ut medium ad finem debitum. Quod si quando præcurrat, non propterea scrupulis an-

gi nos oportet, sed coram Deo confundi & humiliari; nec animus tristitiâ obrui debet; sed servire Domino in timore Sanctorum, qui nec obruit, nec turbat; sed humiliat, & humiliando sublevat: cor enim contritum & humiliatum non despicit Deus, sed tranquillum facit, dando ipsi pacem justorum, quæ in ipsis quoque timoribus, exuperat omnem sensum, ut benè Contenson. to. 3. dissert. 4. c. 2. specul. 3.

CAPUT XV.

Omnis actus in individuo bonus, ad debitumque finem ultimum relatus, meritorius est, saltem de congruo: nullus steriliter bonus.

DE congruo (inquam) quia ex propositionibus sexagesima secunda & sexagesima quinta à Pio V. damnatis constat, actus in individuo bonos, nullaque ex parte peccaminosos, per gratiam Spiritus sancti, nondum inhabitantis, fieri à peccatoribus, nondum justificatis, quibus ad justificationem disponuntur. Sola verò opera justorum, quæ fiunt à vivo Christi membro, per gratiam Spiritus sancti inhabitantis, meritoria sunt de condigno.

109 Probatum itaque assertio nostra 1^o. ex D. Ba. filio n. 97. relato, aiente, quòd omnis actio, quæ nos ad inferiora per peccatum gravando non deducit, *habiles ad Deum accedendi, ad Deum tollit.* Omnis verò actio, nos ad Deum tollens, sine dubio meritoria est, saltem de congruo.

2^o. Juxta Augustinum, & alios communiter Patres, nullus est actus in individuo bonus, nisi in Deum, tamquam finem ultimum, actu vel virtute relatus, ex verò sinceroque Dei propter se amore, uti demonstrabitur lib. 8. Sed nullus actus ejusmodi potest non esse salutatis, seu proficius ad salutem: cum verus Dei propter se amor nequeat non esse salutaris. Nihil quippe ad hoc requisitum ipsi deest: cum nequeat non esse ex gratia, saltem actuali, ut videbitur ibidem.

3^o. Augustinus id evidenter docet omnibus locis, quibus nullum actum in individuo bonum agnoscit, nisi qui aliquo modo est ex fide (saltem inchoata) per charitatem operante. Fides namque & charitas, secundum Augustinum, sterilis esse non potest.

4^o. Specialiter id tradit l. 4. contra Julian. c. 3. ubi non solum constanter assertit, nullos dari actus steriliter bonos, nullam veram justiciam sterilem, nullas veras virtutes steriles: sed & mirum quantum insurgit in Julianum, contrarium asserentem, ut demonstrabitur ibidem cap. . . Et ratio tantæ aversionis ipsius ab ejusmodi actibus, & virtutibus, est quia Pelagiana astutia idèò genus quoddam actuum naturaliter bonorum, ad vitam æternam sterilem, excogitavit & induxit, ut aliquem haberet colorem adstruendi aliquod in natura

initium, seu dispositionem ad gratiam. Ita præsertim Julianus apud Augustinum loco citato, ubi commentum istud, cum Semipelagianis proximè referendis, iisdem fundamentis stabilire conatur; quæ etiamnum allegant, qui actus naturali bonitate steriliter bonos hodie adstruunt. Primò utique, quòd natura, à Deo creata, arbor bona sit; adeòque fructus bonos efficere possit. Secundò, quòd non sit extincta tota vis naturæ; nec proinde extincta facultas efficiendi opera quædam facilia, sibi que proportionata, v. g. colendi parentes, afflictiis compatiendi, &c. Tertio, quòd in infidelibus, omni gratiâ supernaturali destituti, veræ non defuerint virtutes, ut patet in virginitate Vestalium, fortitudine Fabriciorum, Camillorum, &c. prout citato cap. 3. videre est, ubi Augustinus Juliani vassitiam, callidamque detegit machinationem, quâ genus hoc actuum naturaliter honestorum comminisceretur, ut initium aliquod in natura poneret ad gratiam: *Vis intelligi, hominem per se incipere sine gratia.... in quo enim vis hominem, sicut loqueris, ad aliquid generosi cordis stimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriari; ac sic priorem dare, ut retribuat illi.* Eamdem Semipelagianorum machinationem Hilarius refert in epist. ad Augustinum, præfixâ libro de prædestinat. Sanctior. Contendebant enim, *nullam. ut depravatam voluntatem, vel extinctam, ut non debeat, vel possit velle sanari, &c.*

114 Sic itaque asseruerunt genus illud actuum, naturaliter bonorum, ad vitam æternam sterilius, ut, eo posito, colore aliquo inferre possent, aliquam in natura dispositionem, licet improportionatam, ad gratiam; quæ proinde aliquo modo daretur secundum merita, ut Augustinus observat l. de prædest. Sanct. c. 2. his verbis: *Videte, si aliud agitur isto modo, nisi ut gratia Dei secundum merita nostra deur quolibet modo.* Meritò dicit, *quolibet, sive aliquo modo.* Neque enim hæretici solliciti esse solent de modo, dummodò errorem suum tueri quæant, quolibet demùm modo.

115 Nec certè, posito illo actuum naturaliter bonorum genere, v. g. naturali Dei propter se dilectione, arguta ipsorum prorsus infundata fuisset, quâ prætendebant, homines, per ejusmodi actus, ad gratiam aliquo modo disponi, Deoque aliquam dare occasionem, ipsis aliquo modo retribuendi, atque hoc saltem sentu, aliquo modo, licet imperfecto, & improportionato, gratiam promereri, ob rationem Prolegom. 6. c. 13. allatam. Vidit proinde aquilinis oculis suis consequentiam istam Augustinus, nec legitimam esse negavit, imò fundatam agnovit lib. 4. contra Julian. c. 3. cum dixit: *Abfit, ut Deus bonus, à quo securis paratur arboribus non facientibus fructum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas, &c.* Quia, ut ibidem ait: *Arbores bonæ sunt, quarum fructus boni sunt, & debent Deo placere, &c.* Totis proinde viribus impugnavit antece-

dens, ne colorem, aut verisimilitudinem istud haberet consequens. Totis (inquam) viribus infectatus est actus, quos Julianus prætendebat steriliter bonos. Nec potuit non infectari, salvo principio suo (quod ut certum statuit) de gratiæ necessitate, nedum ad singulos actus in individuo bonos; sed & ad vitandum, ne in omnibus quæ facimus, aliqua ex parte peccemus. Quam gratiæ necessitatem statuit in locis Prolegom. 4. c. 19. relatis, & ampliùs in locis l. 8. c. 29. 30. & 32. referendis.

Er hinc 5°. Probatur assertio: quia omnis actus, in individuo bonus; ad debitumque proinde finem ultimum relatus, ex gratia procedit, secundum Augustinum, & constat ex Scripturis, Conciliis, SS. Pontificibus, Patribus, & rationibus Theologicis eodem lib. 8. c. 29. §. 1. 2. & 3. exhibendis. Atqui omnis actus, ex gratia procedens, meritorius est, saltem de congruo; nullus verò sterilis, seu steriliter bonus. Deus namque, cui bona cuncta placent, vacuum & inanem esse non finit ullum actum ex gratia factum, in obsequium suum, ne potum quidem aquæ frigidæ, ut constat ex Evangelio.

6°. Omnis actus, quatenus ex gratia, est supernaturalis: Ergo proportionatus ad meritum, saltem congruum, præmii supernaturalis.

7°. Ex doctrina Aquinatis, non uno loco hac in re Augustino concinentis. Siquidem in 1. dist. 1. q. 3. ad 3. idè nullum agnoscit actum deliberatum, indifferentem in individuo, quia omnis actus deliberatus, vel est referibilis in Deum, vel non? Si non, est peccatum. Si sic: vel refertur in Deum, vel non refertur? Si non refertur, est actus otiosus; adeòque peccaminosus. Si refertur, est meritorius, etiam de condigno, suppositâ gratiâ gratum faciente: *Si refertur (inquit) in Deum, suppositâ gratiâ, meritorius est. Si autem non est referibilis, peccatum est. Si autem est referibilis, & non refertur, vanus est.*

Deinde nullum & ipse actum, in individuo bonum, agnoscit, nisi ex gratia actuali, ut constat ex testimoniis ipsius l. 8. cap. 29. & 34. allegandis. Nullum igitur agnoscit, nisi meritorium, saltem de congruo.

Ad hæc 1. 2. q. 21. a. 4. ex professo tractans quæstionem: *Utrum actus humanus, in quantum est bonus, vel malus, habeat rationem meriti, vel demeriti apud Deum?* In argumento *Sed contra* arguit sic: *Dicitur Eccle. ult. cuncta que sunt adducet Deus in judicium, sive bonum, sive malum. Sed judicium importat retributionem, respectu cuius meruum, vel demeritum dicitur. Ergo omnis actus bonus, vel malus, habet rationem meriti, vel demeriti apud Deum.* Deinde in corp. dicit, quòd actus alicujus hominis habet rationem meriti secundum quod ordinatur ad Deum. Atqui omnis actus, in individuo benè factus, ordinatur ad Deum. Aliàs non benè fieret, sed malè. *Est enim debitum, ut ad finem ultimum omnes actus nostri refer-*

referantur. Ibidem. Quia, ut ait auctor, totum quod homo est, & quod potest, & habet, ordinandum est ad Deum. Unde concludit: Et ideo omnis actus humanus bonus, vel malus, habet rationem meriti vel demeriti apud Deum, quantum est ex ipsa ratione actus, id est, quantum est ex ratione operis, præscindendo à statu operantis, an scilicet sit, vel non sit in statu gratiæ gratum facientis. Quem statum S. Doctor requirit ad meritum simpliciter dictum, seu condignum. De quo proinde intelligendus est, siquando contrarius videatur.

121 Præterea S. Doctor ibidem q. 114. a. 4. dicit, quod meritum vite æternæ primo pertinet ad charitatem; ad alias autem virtutes secundario, secundum quod earum actus à charitate imperantur. Unde sic argumentor: Omnis actus in individuo benè factus, vel est charitatis, vel à charitate imperatus, juxta S. Doctorem (neque

enim admittit actum in individuo benè factum, nisi relatum in Deum finem ultimum: quod secundum ipsum pertinet ad charitatem); sed omnis actus, qui vel est charitatis, vel à charitate imperatus, est meritorius: cum meritum primo pertineat ad charitatem. Ergo.

Denique 2. 2. q. 104. dicit, quod quæcum-¹²² que virtutum opera ex hoc sunt meritoria apud Deum, quod sunt ut obediatur voluntati divinæ. Sed quæcumque sunt finaliter propter Deum (uti sunt omnia opera in individuo bona, seu benè facta) sunt (saltem virtualiter) ut obediatur voluntati divinæ; utpote quæ vult, ut omnia fiant propter Deum. Enimverò omnia opera in individuo benè facta sunt ex charitate, seu Dei propter se amore. Caritas autem, seu Dei propter se amor, omnia facit quia placita sunt Deo.

LIBER QUARTUS.

Amor circumspectus.

Uisquis ordinatè amat, aspiciat quod aspiciendum est, ne quid ordinationi desit amoris, ne quid bonitatis desit actionis. Neque enim ex passione agit, vel ex impetu, sicut bruta. Advigilat, ne sensualitas premat, ne ira exandescat, ne insolescat auctoritas, ratio evagetur, fugiat prudentia, labatur lingua. Quia motus ipsius præcedit ordinatio & trutinæ debitæ circumspectionis. Considerat omnes circumstantias operis, ne quid ei debitum desit, & ne indebitum adsit. Omnem electionem executionemque ipsius trina hæc prævenit consideratio: An liceat? deinde, an deceat? postremo, an expediat? uti Doctor Mellissius considerandum monet. Quippe, ut lib. 4. de considerat. c. 4. ait: turpe est tibi sepius retractare quod feceris, & judicium tuum frequenter periclitari non decet. Diligenter proinde omne quod faciendum est, tracta apud te... tracta ante factum: quia post factum sera retractatio est. Nec istam considerationem ordinatè amans prætermittit, eo quod nisi actus suos, quamlibet ex objecto bonos, in debitam referat finem, cæterisque debitis ornet circumstantiis, seminabit multum, sed inferet parum; comedet, & non satiabitur; biberit, & non inebriabitur; operietur, & non calefiet; mercedes congregabit, easque mittet in sacculum peritum. Ad quod præcavendum operæ pretium est sequentia de humanorum actuum circumstantiis observare.

CAPUT I.

Circumstantiarum natura.

1 **C**ircumstantia est particularis conditio actus humani, extra substantiam ipsius existens; Tom. I.

aliquid tamen ad moralitatem, seu bonitatem vel malitiam ipsius conferens. Actus quippe humani, ultra primariam bonitatem, vel malitiam, quam habent ex objecto, alteram secundariam habent ex circumstantiis. Nam sicut in rebus naturalibus non invenitur tota plenitudo perfectionis ex forma, quæ dat speciem (ait Aquinas 1. 2. q. 18. a. 3.) sed multum superadditur ex supervenientibus accidentibus; sicut in homine, ex figura, colore, & aliis: ita dicendum de actione, cujus perfectio non tota consistit in sua specie primaria (quæ petitur ex objecto) sed aliquid additur ex his quæ adveniunt tamquam accidentia quadam. Et hujusmodi sunt circumstantiæ debite.

Porro ista secundaria bonitas, vel malitia, 2 quæ ex circumstantiis provenit, aliquando est specifica, seu mutans speciem; aliquando solum aggravans, vel diminuens intra eandem speciem. Quod enim dentur circumstantiæ speciem mutantes, Tridentinum sess. 14. c. 5. & can. 7. declarat, dum ait, necessariò confitendas esse circumstantias, quæ speciem peccati mutant.

Neque contra rationem circumstantiæ, id 3 est, accidentis, quæ talis, est dare speciem secundariam, & accidentalem (quæ utique supponit actum in specie primaria, in genere moris jam constitutum) licet sit contra rationem circumstantiæ, dare speciem primariam. Hoc namque usque aded spectat ad objectum, ut siquando circumstantia det actui primam speciem, in genere moris, quatenus eam dat, esse definit circumstantia, objectivæ rationem fortiatur, ut S. Thomas tradit 1. 2. q. 19. a. 10. ad 2. Circumstantia quippe, vanæ gloriæ v. g. quatenus elemosynæ ob eam factæ,